

Maart-April

Alice Nahon

Editie Renaat Korten

bron

Alice Nahon, *Maart-April*. De Nederlandse boekhandel, Antwerpen / A. W. Sijthoff's uitgeversmaatschappij, Leiden 1936

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/naho001pkor01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Ter inleiding.

Tijdens het laatste levensjaar van Alice Nahon bespraken wij met haar de uitgave van haar eerste versjes, gedicht toen zij aan de Landbouwschool te Overijssche studeerde. Vertellend van haar jeugd deelde de dichteres ons af en toe, uit haar wonder geheugen de eerstelingen mede.

Zij zou deze gebundeld hebben onder den Lenteschoonen titel 'Maart-April'. De samenstelling kon echter niet volledig voltooid worden door het afsterven van Alice Nahon.

Bij deze waardevolle nalatenschap voegden wij de laatste drie onuitgegeven gedichten en andere onbekende of verspreide verzen. Mejuffer Magda De Groot, die reeds menigmaal als voordrachtskunstares de verzen van Alice ten gehore bracht, bezorgde ons: 'Ik heb U vaak vermoed' en 'De Waarde der Goedheid'.

De biografische bijzonderheden, welke hier volgen, illustreeren deze uitgave, zooals het ook in de bedoeling van Dr. C. Tazelaar lag, toen hij de grondige 'Karakterschets' schreef voor de Keur uit het werk der dichteres.

Renaat Korten.

Alice Nahon

- ‘Wanneer ik juist geboren ben en in welk jaar ik trouwde? Als U dat precies weten wilt, heeft U mijn trouwboek maar op te slaan... Overigens met elf kinderen en op negen en zestigjarigen leeftijd kan het geheugen van een mensch te kort schieten’, glimlachte de Heer Nahon.

De oud-procuratiehouder van De Nederlandsche Boekhandel te Antwerpen, werd in 1867 te Alphen geboren. Ofschoon van Waalschen oorsprong, is G.L. Nahon, naar opvoeding en geest, op en top Nederlander.

In den nuptialen ouderdom van vijf en twintig jaar huwde hij Mejuffer Julia Gijsemans, de dochter van de gekende boomkweekersfamilie te Putte bij Mechelen. Afgestudeerd op de Zuid-Hollandsche Leerhoeve, was Mejuffer Gijsemans aangewezen voor het landbouwonderwijs in België. Doch de vele kinderen, die het jonge gezin weldra kwamen vergrooten, beletten haar verder te denken aan het onderwijs. Alice werd, als derde kind, den 16n Oogst 1896 te Antwerpen geboren. Vader en moeder woonden toen op de Grootte Markt. Een paar maanden nadien vestigden zij zich te Oude God. Het is daar dat Alice, met haar oudere zusters, haar eerste onderwijs ontving.

Werkzaam in de bloeiende zaak van De Nederlandsche Boekhandel, was Vader Nahon ruimschoots in de gelegenheid om zijn kinderen van lectuur te voorzien en Alice wist er handig gebruik van te maken. Gedurende de lange Winteravonden konden men het heele gezin aan 't lezen vinden. Dikwijls ging Moeder na de zware huishoudelijke bezigheden aan 't vertellen. En of het kroost haar als 't ware aan de lippen hing, daarvan

getuigde de dichteres Alice Nahon later niet zonder fierheid.

Tehuis als in de school ontpopte Alice zich als een vinnig en verstandig sneppetje. Waar Vaders boeken en Moeders rijke fantazie het kind uitermate boeiden, zou de invloed van Tante Mieke niet minder gunstig werken op den geest en het gemoed van het ontvankelijk dichteresje in den dop.

Tante Mieke.

Toen Alice in O.L. Vrouwenkerk te Antwerpen over de doopvont gehouden werd, ontving zij de namen van Alice Marie. Tante Mieke van Putte, de dichterlijke kasteleines van Het Kasteeltje van Namen, was petemoei.

Als een goede fee had Tante Mieke, bij de geboorte van haar petekind gebeden: ‘Heer, maak er alles van wat Gij wilt, doch laat haar geren bloemen zien!’

Die Tante was een ware Sprookjesvrouw, gelijk de Gebroeders Grimm er destijds een ontmoetten in het Maerchenwald, zooals sedertdien het Reinhardswald in Weserbergland wel eens genoemd wordt.

Tante Mieke hield te Putte de gekende afspanning ‘Het Kasteeltje van Namen’ open, waar tevens het station van den buurtspoorweg ondergebracht was. Ruim honderd jaar lang bewoonde de familie Gijsemans deze groote herberg, welke ééns voor de voornaamste van Putte gegolden had. Hier was ook de moeder van Alice opgegroeid met haar zuster Tante Mieke en haar andere zusters en broers.

Tante was jonge dochter gebleven en, als men haar vroeg waarom zij nooit getrouwd was, placht ze steeds te lachen: ‘Ik heb achter de mannen geloopen, dat het zweet uit mijn blokken dreeste!’

Zij was dol op kinderen en vertelde hun, in haar kleurrijke taal, van ‘zonnebloemen zoo groot als karrewielen!’ Zij hield van de groote, wondere kinderoogen, die waren ‘als duiveneieren’.

Fruit en bloemen, eten, kleederen en geld deelde zij uit. Al de dorpskinderen beschouwden haar als hun Tante en eenieder noemde haar vertrouwelijk: Tante Mieke.

Met Tante Mieke distribueerde Alice, zoo fier als een gieter, de spoorkaartjes en nam zij ook de kleine colli aan. Maar als er geen volk in de gelagzaal zat en de à vapeur was vertrokken, dan drentelde het blonde meisje met haar goede petemoei tusschen de rozen en de heesters en leerde bloemen tot garven vlechten. Of, ze stoeide met nichtjes en kozijntjes, met vriendjes en vriendinnetjes door het labyrinth van een twaalfstal kamertjes, in het Kasteeltje van Namen, dat het plafonneerwerk in de taveerne van de zoldering blotte. En wat ravotte Alice met haar nonkels holderbolder op dienzelfden zolder, waar haar Moeder ééns als meisje van zestien met volharding en vlijt Fénelon's *Télémaque* van buiten had geleerd, zoodat de klassieke notabelen van het dorp er verbluft van stonden.

Soms riep Tante Mieke tot haar petekind: ‘Nat musschenjonk, wat hebt ge een klein hoofdje en een fijn haar!’ En haar langer bekijkend zei Tante dan meewarig: ‘Maar Aliske, ge moet U spoeden om toe te komen voor 't einde van de week!’

- ‘Waarom, Tante Mieke?’ vroeg het nat musschenjonk dan.

- ‘Omdat uw gezichtje zoo klein is!’ klonk het liefkoozend antwoord.

‘En, dan ging ik water, water, water drinken om maar dik te worden...’ vertelde Alice ons.

De kinderen van de Soetewey.

Wie een Zondag rond Paschen van 't Starreke-Sterrebeke, een gehucht tusschen de dorpen Koningshoyckt en Ste Katelijne Waver, via de Soetewey naar Putte wandelt, ziet de hoeven witgekalkt. De spruiten schieten in 't zaad. Het loof der erwtjes komt even boven den grond. Als een jonge weemoed hangt het prille groen van treurwilgen vóór een hoeve. Groengoud zijn de katjes opengebarsten. Zwijgende boogschutters trekken u voorbij.

Langs de Bremkapel en 't Kerkeputteke, beplant met donkere masten, bereikt ge het vredig dorpken. In deze streek drentelde Alice langs de Soetewey, de Grashei, de Bremkapel. Hier bracht zij een jaar van haar jeugd door bij Tante Mieke. In het Kasteeltje van Namen, waarvan de gelagzaal met berijmde spreuken van Vader Cats uitpakte, in Tantes hof vol rozelaren, bessenstruiken en wijnpereboomen en in de pittoreske omgeving van het dorp voeren de eerste schreden van de toekomstige dichteres over het bloemenpad der poëzie.

Als meisje van veertien jaar speelde Alice ook tooneel in de St Niklaasfanfare van Putte. Jaren nadien herinnerde de dichteres zich met voorliefde dezen heerlijken tijd uit de kinderjaren. Vóór alles is voor haar, aan den naam van het eenvoudig dorpken Putte, de schoone herinnering aan het Vlaamsche Tante Mieke bijzonder bijgebleven.

Aan het verblijf te Putte hebben wij het gedicht 'De Kinderen van de Soetewey' uit Vondelingskens te danken, dat uit de jeugdperiode dateert.

Elken Vrijdag werd in de Bremkapel een mis gelezen, die Alice soms met Tante Mieke bijwoonde. Aan de kapel ontmoetten zij dan de kinderen van de Soetewey, die te Putte de school bezochten. 'Daar hedde die van

de Zootewei van her!’ riep Tante Mieke dan lachend uit.

De natuurlijkheid, de eenvoud van dit tafereeltje vol onschuld trof de ontvankelijke dichteres en wel nimmer heeft zij met meer liefde een onderwerp gekozen en bezongen, dan dit der schoolgaande jeugd van de Soetewey.

‘Als ge ooit iets over mij schrijft moogt ge den naam van Tante Mieke niet vergeten’, zei Alice Nahon ons herhaaldelijk. ‘Zij was een hoogstaande vrouw met een poëtische ziel!’

Toen de bazin van het Kasteeltje van Namen, op Paaschdag 1928, het tijdelijke met het eeuwige verwisselde, heeft haar petekind Alice op een santje, in treffende en ontroerende bewoordingen de goedheid van de heilige vrouw geloofd.

Thans konden deze verzen ook de nagedachtenis van de dichteres vereeren. (*‘Aan Tante Mieke’*, blz. 54)

Overijssche.

De poëtische opvoeding van Alice Nahon werd voortgezet, toen ze haar studiën in 1911 aan de Landbouwschool te Overijssche begon. In de streek van heuvelen, dellingen en druiven, zooals zij deze contrijen later betitelde, waar eens de mysticus Ruusbroec leefde en werkte, genoot Alice een opvoeding, welke van overwegenden invloed was voor de kunstenaars en den mensch onderweg.

Het was niet de educatie van meisjes in uniform. Het vervaardigen van een ‘chemin de table’, het repousseeren van leder en koper, het neuriën van chansonnetten waren hier niet schering en inslag van een pensioonaat-onderwijs. De opvoeding was eerst en vooral van moreelen aard. Op het veld, in de wei en de zuivelkamer

stak Alice met de boerendochters de handen uit de mouwen. Het was voornamelijk de belangstelling voor de levende dingen, welke in de Landbouwschool gewekt werd. Onze studente interesseerde zich fel aan het mysterieus gebeuren van den groei en den bloei van planten en gewassen, aan de lijn welke van den grond naar den hemel gaat, aan den ontwikkelingsgang van het leven, in de richting van het licht.

Te Overijssche werden haar rijke poëtische gaven gekoesterd. Het natuurkind bleef gaaf. Alice had dien schoonen ouderdom van vijftien jaar bereikt, waarop de dichters naar de pen grijpen, om hun eerste verzen aan het papier toe te vertrouwen. Voor het eerst ontloek dit wonder talent. Voor het eerst ontplooiden zich de dichtersgaven met al wat rondom haar groeide en bloeide, bij de gratie Gods.

Frisch, jong en dikwijls gütig zelfs klinken haar eerste versjes. Doch de melancolische ondergrond bestaat. In den beginne deed zich de invloed van de Vlaamsch-Fransche opvoeding gelden. Alice doet Fransche woorden op Vlaamsche rijmen. Op een tradescantia, welke in de klasse boven haar bank hangt en pas begoten is, dicht ze b.v.:

*Boven mijn bank hangt een corbeille.
Ik kijke ze na, ik kijke ze na,
De droppels aan den tradescantia.
Nu hangen ze daar, och arme!
Comme des larmes...*

Dodoens in buste krijgt er van langs, althans de beeltenis, welke in het decorum van een landschap op het vijfcents-schrift van een schoolvriendin prijkt.

*Hooger dan torens!
 Wat zijt gij een groote!
 'k Wou wel uw reuzenromp zien en uw pooten.
 Uw pudding op uw bol is veel te klein,
 En, uw pekelharing-bakhuis mocht wel wat zoeter zijn!*

De jonge Alice had aanleg voor de satyre en ook later heeft de zin voor het beoefenen van dit genre haar niet verlaten.

Doch voor de dingen, welke haar omgeven, wordt zij vooral de gevoelvolle dichteres.

Zoo geviel het dat Alice, wegens een jongemeisjesgrap, na de les alleen in de muziekklas moest blijven. 'A quelque chose malheur est bon' en in de meest navrante oogenblikken des levens schrijft een dichter verzen. Ook Alice maakte van den nood een deugd. Zij keek naar de beschreven notenbalken op het bord en een zeer eigenaardig gedicht ontstond: (*Muziek op het Bord, blz. 36*).

Toen de dichteres een goed half jaar vóór haar verscheiden, met het oog op de samenstelling van haar bundel jeugdgedichten 'Maart-April' nog te Overijssche toefde, zond ze ons de derde stroof van het notenbalk-vers met het geestig post scriptum: 'Mijn pen trekt op niets - daar worden niets dan schietgebeden en rekeningen mee geschreven. Daarom trekt haar ééne lip naar God en de andere naar de wereld.'

Dit bezoek heeft Alice Nahon zeker met weemoed aan haar schooljaren doen terugdenken.

Ook de sol sleutel moest aan de dichterlijke ontboezeming van het jonge Muzenkind gelooven en ze vroeg zich af:

*‘Wat zou dat voor een beestje zijn?
 Het staat altijd op eenen poot,
 Gelijk een watervogel was
 In 't Hollandsch boek van Sloot en Plas.
 Een ooievaarke, versch uit het ei,
 Dat nog geen bek heeft, zoo klein is hij.*

In de zuivelkamer zijn het de drie roomafscheiders van het merk Alfa Laval, welke door Alice als levende wezens gekapitteld worden. (Zie ‘Alfa-Laval’, blz. 39.)

De eerste dichtoefeningen getuigen reeds van een scherp en opmerkingsgeest. Haar scheppingsvermogen schenkt de dingen het leven van haar rijke verbeelding. Zoo vertelt zij ons wat ze zooal in de brilglazen van haar schoolvriendin Bertha Teughels ontdekte. Het gedicht is zeer origineel van vinding en bijzonder levendig. (*In den Bril van Bertha Teughels*’, blz. 37.)

Alice dweepte met zuster Henriette, en het jeugdige muzenkind wijdde aan deze non, in kinderlijke vereering, een vers, waarvan de laatste stroof vooral tot den grootsten eenvoud herleid is. (*Zuster Henriette*’, blz. 40):

*Zij doet het schoone boekske toe,
 Dat blinkt van in haar zak te steken.
 En buitenop daar staat: Ave,
 Een kruisken en een klein boekeken.*

In den muur rond het park van de Landbouwschool was een poortje, een blauwgroen poortje, dat heelemaal verloren stond in dien grooten Chineeschen muur. ‘Als kind voelde ik zoo'n compassie met dat arm poorteken, dat ik eens in tranen erbij uitbrak en toen een juffrouw mij vroeg waarom ik zoo schreide, snikte ik haar tot

eenig antwoord: Omdat die muur zoo groot is en het poorteken zoo klein!’ Dit herinnerde Alice zich toen zij ons de regels aan het beweende poorteken dicteerde. (*‘Het Poorteken’, blz. 41.*)

Uit dit gedicht blijkt weer eens te meer hoe de jeugdige dichteres zich aangetrokken gevoelde tot de kleine eenvoudige dingen, er al haar aandacht aan wijdde en hen omringde met de warmte van haar rijk, mildgevend en medelijdend hart.

Levert dit vers weer het bewijs hoe het sentimenteel element, dat het later werk zal kenmerken, reeds aanwezig is in de jeugdgedichten, het is in ‘*Aralia Japonica*’ (*blz. 42*) dat de dichteres van Vondelingskens zich definitief openbaart, naar Gehalt, Gewalt und Gestalt.

Aralia Japonica! Herhaaldelijk moet zij dien schoonen naam uitgesproken hebben. De muziek en ook de architectuur van die verfijnde woorden waren haar bijzonder lief.

Aralia Japonica! Het zong in het hart der dichteres als een refrein.

Paul van Ostaijen schreef in een nummer van *Vlaamsche arbeid*, dat Alice Nahon aan het gedicht van de dopheide een titel voor botanisten had gegeven, nl. *Erica Tetralix*. Indien Alice dezen titel verkoos, dan is het omdat ook deze naam voor haar muziek was. In een teekenboek van de handwerkles konden wij vaststellen, dat zij reeds op de Landbouwschool de woorden *Erica Tetralix* herhaaldelijk dwars over de bladzijden schreef. Die voorliefde tot de welluidendheid der woorden is haar immer bijgebleven, net als hare bewondering voor de mystiek der middeleeuwen.

Toen Alice *Aralia Japonica* dichtte was zij geen zeventien jaar oud. De Landbouwschool was gelegen in een park, dat veeleer op een bosch geleek. Daar gingen de leerlingen wandelen onder de leiding van

Mijnheer Van Orshoven, een zeer verzorgd professor, die zich met liefde aan zijn vak wijdde en als een kunstenaar opging in zijn les. Dat Alice met zeer veel belangstelling dezen cursus volgde hoeft geen betoog en het is ook tijdens een dezer wandelingen dat het gedicht 'Aralia Japonica' een onderwerp voor haar werd.

Tot de jeugdgedichten van Overijssche behoort ook een gevoelvol Kerstlied, dat Alice in 1913 geschreven heeft. Het is het laatste vers, dat ons uit dien tijd bekend is. (*'Kerstliedje'*, blz. 43.)

Dat Alice met groote onderscheiding haar studiën aan de Landbouwschool voltooide heeft ze ons nooit medegedeeld. Dat ze te Overijssche voor het eerst begon te zingen lag haar nauwer aan het hart. En voor Vlaanderen werd dit ook beteekenisvol.

Het sanatorium.

Toen zij te Antwerpen was teruggekeerd, nam Alice Nahon dienst als verpleegster in het Stuyvenberggasthuis. Bij de zware taak, welke zij hier te vervullen had, kon ze niet nalaten te dichten. Ze was verpleegster, doch 'Poet dazu'.

Kon ze overdag mijmeren noch schrijven, des nachts ging zulks des te beter. Het vuurtje bleef in ieder geval smeulen. Alice berijmde het rapport van den nachtdienst. Zieke collega's bedacht zij met gedichten.

Dr Moons, die niet alleen een befaamd arts, doch ook een kunstminnend man is, stond toen aan het hoofd van den dienst. Het was Alice Nahon, die, in een snedige redevoering op rijm, het woord voerde toen de dokter afscheid nam als directeur.

Tijdens de beschieting van Antwerpen in October 1914 hielp de jonge verpleegster, in de kelders van het hospi-

taal, de zieken verzorgen. Het werk was haar te zwaar. Uitgeput van vermoeienis vatte zij kou. Nauwelijks achttien jaar oud, viel Alice ziek om nooit weer geheel en gansch haar gezondheid te herwinnen.

In afwachting van haar vertrek naar een sanatorium volgde het meisje de teekenlessen aan de Akademie van Antwerpen en den cursus van letterkunde, welke toen gegeven werd door Pol de Mont.

Zij vertelde ons:

‘Ik kwam midden een leergang van perspectief. Al de lijnen warrelden me als een groot net voor de oogen. Ik kon mijn aandacht niet wijden aan de les en, zooals destijds in de Landbouwschool te Overijssche moest ook hier een cahier van een vriendin het ontgelden. Ik zette mijn professor in de bloemekens:

*Hij spreekt Antwerpens zoete taal,
Zijn dasje is wat liberaal,
Zijn redingote een tikje vos,
Zijn baard gespikkeld, grijs en ros
Wordt geliefkoosd door 't houten kompas,
Dat telkens streelt dat stijve vlas.
Nooit gaat zijn liedeken boven do,
Steeds blijft het pianissimo.
En, of wij zijn muziek verstaan,
Zulks vragen heeft hij nooit gedaan.’*

In Maart 1915 ging Alice voorloopig herstel zoeken in het sanatorium Joostens te St Antonius. In de Lente van 1917 vertrok zij naar het St Jozefsgesticht te Tessenderloo.

Alice Nahon heeft zich over het verblijf in deze inrichting steeds verbitterd uitgelaten:

‘Er is veel over mij geschreven tegen mijn goesting. Als er iets moest verteld worden ben ik absoluut niet overtuigd dat dit noodig was en dan zouden het de

zes jaar sanatorium zijn, zonder dat deze noodzakelijk waren.

Ik heb in een gesticht verbleven waar er geen zorg aan de innerlijke gesteltenis gegeven werd. Ik had den naam aan een ongeneeslijke kwaal te lijden. Dat ontmoedigde me vreeselijk. Alleen toen ik de middelen bezat om me in Zwitserland door een specialist te laten behandelen, vernam ik dat het niet waar was.

Ik was gedeprimeerd omdat ik al die jaren aan studie had kunnen wijden, die nu verloren waren. Het akelig verblijf in het sanatorium met de gedachte er nooit weer uit te komen, heeft invloed gehad op mijn poëzie. Ik meende genoeg soepelheid van karakter te bezitten om weer terug in de maatschappij te treden. Het was echter schijn. De ondergrond kon niet geluwd worden. Die zes jaren hebben mij schade gedaan. Het is overigens gevaarlijk opgesloten te zitten in de eenzaamheid, zonder de waarde ervan te kennen. Toen ik Tessenderloo verlaten had, voelde ik mij als de soldaten uit het boek van Remarque, die na den oorlog als verloren menschen terug in het gewone leven kwamen en zich van her moesten aanpassen.

Elken nacht zag ik het kleine lampje branden in het doodenhuisje, tegenover mijn venster en dikwijls hoorde ik de bel. Dat beteekende dan dat er een zieke gestorven was...'

Tessenderloo heeft een kalvarie beteekend voor Alice Nahon. Daar heeft ze dikwijls geschreid omdat dokters en zusters haar deden gelooven, dat ze tering had en dat ze vroeg zou sterven.

Alice Nahon vond gewis troost bij de lectuur van haar lievelingspoëten Guido Gezelle en Boutens. Doch zij heeft vooral linderende verpoozing gezocht in de uiting van haar gefolterd hart, in den zachten snik van haar weemoedige poëzie. Het is in het sanatorium te Tessen-

derloo, in het kale kamertje, waar het portret van Gezelle en de veldbloemen haar grootste rijkdom waren of, neerliggend in den ziekestoel bij de bloeiende magnolia, en ook op wandel in de vrije natuur, dat Alice ‘Vondelingskens’ en ‘Op zachte Vooizekens’ dichtte, twee bundeltjes, die de sympathie van duizenden en duizenden als bij tooverslag verwierven.

Het was aan den ‘wandelenden dichter’ Willem Gijssels, dat de dichteres voor het eerst enkele van hare gedichten zond. Willem Gijssels had toen de leiding van het geïllustreerd weekblad ‘Vlaamsch Leven’ in handen en plaatste in het nummer van 15-4-17 ‘De Kinderen van de Soetewey’. ‘Blarenlied’ en ‘Weemoed’ dateeren uit dezelfde periode. (*blz. 46-47.*)

Een heele bent jonge dichters en dichters wendde zich tot Willem Gijssels, die zich letterlijk door een stroom van poëzie en proza overrompeld zag.

Alice amuseerde zich kostelijk met de antwoorden, die de jonge muzenzonen in de lang verbeide ‘Brievenbus’ kregen. Er is er een die zeker te onstuimig is want hij moet zijn ‘scarremsaxe’ onder zijn groven kiel bergen. Anderen die blijkbaar te modern zijn, bezorgen ‘raadselkwellingen’ aan de redactie. Een krijgt tot eenig antwoord: ‘Of het gedicht voor de Muzen of voor de muizen bestemd is, kunnen wij U nog niet zeggen’.

Af en toe zond Alice een vers naar ‘Vlaamsch Leven’. Bij de eerste publicaties werd haar naam reeds onthouden. Feitelijk nog onbewust van den ophef, dien de verschijning van haar gedichten ging maken, bundelde zij in 1920 haar ‘Vondelingskens’. En, een jaar later, volgden ‘Op zachte Vooizekens’.

Met ‘Vondelingskens’ werd het al een triomf. Gerard Walschap, de bekende romanschrijver en fijne essayist, zal later, bij de bespreking van ‘Schaduw’, ‘Vondelingskens’ en ‘Op zachte Vooizekens’ twee

beroemde bundeltjes heeten, die nooit en door geen enkele literaire beeldstormerij ontvreemd zullen worden aan ons volk.

Alice Nahon uitte zich in mineur. Het werd tot een belijdenis en een troost. Hare stem bezat het zuivere, heldere timbre van het avondlijk Angelus. Geen enkele ernstige les in grammatica had zij ontvangen en nog minder had zij prosodie gestudeerd. Boekengeleerdheid was haar vreemd. Doch zij bezat meer dan de schamele kennis van de spraakkunst. Zij was geboren dichteres.

Naar het woord van Schopenhauer behoorde de zangster tot die zeldzame kunstenaars, welke nadenken alvorens te schrijven en met haar eerste bundeltje ‘Vondelingskens’, wiens titel als een monogram van den inhoud is, trad zij dadelijk in het volle licht.

Haar woord is eenvoudig en kristalklaar, haar kunst origineel en ontroerend. Zonder de minste jacht op effect, zonder opgeschroefdheid, zonder gezochte termen heeft de dichteres zich uitgesproken, zich geheel en gansch gegeven. Niemand minder dan Querido schreef in bewonderende termen over Alice Nahon: ‘Alice dicht omdat ze zingen moet, zoo open, zoo klaar, zoo zonder diepe en donkere wrochtselen van verbeelding, zonder stijl en figuratieve taal. Zij zingt zooals ze is, en ze is zooals ze zingt: heerlijk argeloos en toch zoo innerlijk vol aandacht en fijnheid van gevoel.

Alice Nahon is waarlijk dichteres, door en door dichteres.’

Alice zelf getuigde over deze gedichten: ‘Ik schreef deze verzekens omdat ik me zoozeer vrouw voelde. Tessenderloo was het middelpunt van mijn ellende. Ik moest zingen. Ik bezat geen ander repertorium dan dit van mijn schoolliedjes. Ik vond zangwijsjes op mijn eigen gedichten en zong ook op de teksten van andere dichters.’

Na ‘Vondelingskens’ boekte Alice Nahon met ‘Op zachte Vooizekens’ een nieuw succes. In haar tweede bundeltje geschiedde ook het mirakel van haar poëzie, omdat ze zich verstaanbaar had gemaakt voor den eenvoudigen mensch, die bij het lezen van deze verzen het eigen hart terugvindt.

De zwerftocht.

Einde November 1922 vestigde Emmanuel De Bom, in het letterkundig bijblad van de Nieuwe Rotterdamsche Courant, de aandacht van Nederland op de Vlaamsche dichteres. ‘Het is een klein wonder opeens zulke zuivere klanken te hooren opgaan... in een tijd als dezen!’ schreef De Bom.

Na Emmanuel De Bom volgde Prof. Cannegieter van Haarlem met een artikel in Het Nieuws van den Dag. Tot uit de Waddeneilanden gingen uit Nederland stemmen van sympathie en geestdrift op voor de jonge dichteres.

Hier te lande waren het Johan De Maegt, De Pillecijn en zooveel anderen, die litteraire feuilletons over haar ten beste gaven.

Geholpen door de talrijke Nederlandsche vrienden werd het Alice mogelijk in de Alpenlucht van Zwitserland het zoo noodig herstel te zoeken. Een langer verblijf te Tessenderloo kon zij trouwens niet verdragen, wegens de oprichting van fabrieken in de omgeving van het St Jozefsgesticht.

In Januari 1923 reisde Alice af naar Luzern. Bij haar aankomst begaf ze zich dadelijk naar Dr Franz Elmiger, een vriendelijk man, die bereid was voor haar al te doen wat hij kon. Na een eerste onderzoek kon de dokter geen zekerheid van totaal herstel geven. Hij stelde vast dat zij zeer ziek was en voorbeschikt om aan asthma-

crises te lijden, indien er niet dadelijk ingegrepen werd. Nadien kwam de arts tot het besluit dat Alice door een chronische bronchitis geplaagd werd.

Dr Elmiger hoopte, door de toepassing van een behandeling van een zijner collega's, beterschap te brengen in den toestand van Alice. Doch zij vond Luzern te vochtig en de dokter raadde haar een verblijf in het Zuiden aan. Nog een paar weken bleef zij aan de boorden van het Vierwoudenstedenmeer.

Naar aanleiding van een prijskamp, uitgeschreven door De Volksgazet, dichtte Alice Nahon te Luzern het lied: De Limburgsche Meisjes *blz. 50*), dat ze met volgenden pittigen kenspreuk inzond:

*Vlaamsche jongens,
Vlaamsche meiskens,
Zingt maar liefst uw Vlaamsche wijskens!
Zeg voor Madelon een bede,
Dat haar zielken rust in vrede,
Amen.*

Het is een krachtig lied, vol kleur en klank, zooals 'Drij Blommen' uit Vondelingskens, 'Fantazia' uit Op zachte Vooizekens en het onuitgegeven 'De Wiedsterken'. *blz. 51.*)

* * *

Begin Maart 1923 vertrok Alice naar Nervi, in het land van appelsienen en citroenen, waar palmen wuiven, mimoza geurt en azalea's en violetten in vollen bloei staan. 'De Italianen hebben precies spekvet op hun haar gesmeerd!' oordeelde zij. Ze wandelde veel aan het strand en, onder de weldoende warmte van de Zuiderzon voelde ze zich voor het eerst bekomen.

Het doel van de reis gold echter Roquefort in de Landes en, na een week of wat te Nervi verbleven te

hebben, reist Alice naar Frankrijk af. In de Landes vindt het kind der Kempen haar gading. De hei is onmetelijk en uren ver strekken de dennebosschen zich uit. De sleutelbloemen bloeien en langs de hellingen staat de Meidoorn in vollen fleur. De warmte en de dennenlucht werken weldadig op het zieke gestel van Alice. Dagen en dagen zit zij in de bosschen. Alleen over de Muze is zij niet tevreden. Er vloeit haar geen enkel gedicht uit de pen. Toch geeft zij geen hoop verloren. Zij voelt zoo wonderwel dat zij niet uitgezongen is.

‘De platte Landes waren gansch op mijn gemoed gestemd. Ik had er wel een schaapskooi kunnen koopen om midden in de hei te gaan wonen,’ zegde zij ons dikwijls.

In het hotel had Alice Nahon gauw een kleinen kring van vrienden gevonden. Minzaam als zij was in den omgang met de menschen, kon het ook niet anders of zij moest de sympathie winnen van de brave Gasconjers. En, op welken hartelijken toon de gesprekken daar in het Catalaansch getinte Fransch gevoerd werden tusschen de dichteres en Monsieur Cartan, Monsieur Lescoubait, Monsieur Lafrosse, Monsieur le journaliste de la Petite Gironde, blijkt uit een schrijven dat Alice in Juli 1923, toen zij terug in Antwerpen was, aan haar vrienden van Roquefort richtte.

‘Mon voyage à Paris s'est bien effectué. Dans le train je n'ai fait de l'oeil à personne. J'ai récité mon chapelet tout haut pour ne pas tomber dans la tentation, parceque, en face de moi il y avait un grand chien, comme Siki Lescoubait, qui me faisait de l'oeil à cause du soleil et ainsi avait l'air de vouloir me pousser sur le mauvais chemin. Heureusement je me suis souvenue à temps des bonnes leçons de conduite, que Monsieur Pallas, notre professeur de savoir vivre a bien voulu me donner.

... ..

Je vous remercie toujours mes chers parents, mes chères petites soeurs Suzon, Lily, et Marie Louise, ainsi que mon bon frangin Monsieur Pallas.

Je tiens de vous tous les meilleurs souvenirs.’

Dat de goede lieden uit de Landes Alice nog niet vergeten hebben, blijkt uit de garve anjers en rozen, welke haar bij wijze van posthume hulde dit jaar uit de streek van Arcachon gezonden werd.

* * *

Over Parijs keerde Alice Nahon terug naar Antwerpen om een nieuwe geneeskundige behandeling in Den Haag te ondergaan. Een kuur te Mondorf les Bains, de medische verzorging in een villa van een dokter te Ronheide brengen de verhoopte genezing niet. Alleen als de kerseboomen bloeien in de prachtige omgeving van Aken en de Zomer van 1924 op komst is, voelt Alice zich sterker. Zij verblijft dikwijls te Maeseyck bij goede vrienden. Het is daar, dat zij op St Niklaasavond voor de kinderen kleine versjes maakt, welke dan aan het suikergoed gehangen worden.

Een halve varkenskop wordt door Alice prettig bezongen:

*Ik ben een halve varkenskop.
Waar de ander helft gebleven is,
Dat blijft tot in der eeuwigheid
Voor mij geen droefenis.*

*Want menig mensch reist er door 't land
Met eenen halven kop,
Of liever met een half verstand
En stoeft er dan nog op.*

*Misschien dat ik aan uwen disch
In een van U mijn helft herken.*

*Gij die toch hebt naar school gegaan,
Ik die toch maar een varken ben.*

Ook voor de grooten levert Alice een noot van humor!

Voor een fleschje Eau de Cologne bedenkt de dichteres volgende lotgevallen:

*Voor den sultan van Turkije
Was ik eeuwiglijk bestemd.
Maar die goot mij weg als water
Op zijn zijden sultanshemd.*

*En, daar moest ik alle tijden
Dienen tot mijn groot verdriet,
Om de vrouwen te verleiden,
Die de sultan roepen liet.*

*Daar ik was van goeden huize
En van goede kwaliteit,
Droomde ik van eruit te muizen,
Uit dat huis van slechtigheid.*

*Sint Niklaas heeft mij genomen
Van den gouden lavabo,
En zoo ben ik hier gekomen,
Lijk een Sint Niklaascadeau!*

Vanuit Maeseyck reisde de dichteres veel naar Nederland, het land dat haar bijzonder vereerde en waar ze overal spreekbeurten te vervullen had of te gast gevraagd werd. Gedurende zes weken ging zij in behandeling in de Boerhavekliniek, te Amsterdam. Bij het verlaten van deze inrichting voelde Alice Nahon zich in zooverre gebeterd, dat zij eraan dacht een passende betrekking te zoeken. In 1927 werd de dichteres van Vondelingskens tot bibliothekaresse aan de Stedelijke Volksboekerij te Mechelen benoemd. Het oude vochtige gemeentegebouw

waarin de bibliotheek te Mechelen ondergebracht is, deed geen goed aan den gezondheidstoestand van Alice en na een vijftal jaren zag zij zich verplicht ontslag te nemen. Op dit tijdstip bewoonde zij de schilderachtige kapelwoning van het middeleeuwsch kasteel Cantecroy te Oude-God.

* * *

In 1928 zond Alice Nahon haar derden bundel gedichten 'Schaduw' in het licht.

Martien Beversluis schreef ons over een sentiment in de poëzie van Alice Nahon, dat den revolutionnair dichter en de fijnzinnige dichteres tot groote vrienden maakte. 'Dat was' - aldus Beversluis - 'haar warm medegevoel voor den hulpeloozen armen mensch. Dit sentiment heeft haar voor den microfoon van den Hollandschen omroep gebracht, bij welke gelegenheid wij mekaar voor het eerst ontmoet hebben. Bij onze dooltochten langs de Zuiderzee en door de Gooische bosschen heb ik Alice leeren kennen als een dichteres van zuivere en kinderlijkreine bewondering voor de natuur.

Alice's poëzie heeft mij voor het eerst werkelijk aangegrepen door het gedicht "Als de engelen voorbij zijn" uit "Schaduw". Ik meen dat zij zich door dit meesterlijk en grootsch vers in de rijen der besten heeft geplaatst.'

In verband met 'Schaduw' laten wij hier ook den dichter Willem van den Aker aan het woord: 'Alice is een van de weinigen, die nooit zichzelf aan de maat van de anderen mat. "God moet mij geren zien", is haar eenige uiting van hoogmoed en het is een uiting van waarachtigen hoogmoed. Moed der hoogte. Zij stelt zich direct tegenover de idee God, d.i. tegenover de hoogere dementie. En het betrachten der hoogere dimen-

tie is precies de grond en het sine qua non van alle ware poëzie. Poëzie is niets anders dan het aanvoelen van datgene wat ons verhoogt en bevrijdt, datgene wat ons meer gelijk maakt aan het Allesomvattende. Het verschil tusschen haar en de literaten van de categorie der dichters-polemiekers is niet een formeel verschil, maar een functioneel. De literaten kunnen formeel meer geraffineerd, spitsvondiger en verrassender zijn, maar zij kunnen nooit even zuiver dichter zijn. Alice stelt geen problemen, zij lost problemen op, en diepe, oeroude en eeuwige, en zij doet het met het eenvoudige middel, dat alleen bij de oplossing van deze en eeuwige en toch eenvoudige problemen te pas komt, met haar natuurlijke en oprechte uiting van de woordgeworden rythmen, die haar bezielen. Daarom is haar de gave te ontroeren. Hare problemen vinden weerklank in alle harten, die niet aan de professioneele deformatie van het métier hard geworden en afgestompt zijn.’

Uit de treffende grafrede die Marnix Gijsen hield bij de uitvaart der dichteres, halen wij nog aan: ‘Die oneindige dankbare verbazing over der dingen eenvoudig en wonder bestaan, die den dichter eigen is, heeft zij verwoord: eerst met een gansch vrouwelijke, bijna overdadige teederheid, maar later in haar “Schaduw” vooral, met steeds diepere, wijzere en rijpere woorden. Zij was een dichter geworden wiens woord niet enkel de licht ontroerbare harten kon raken, maar die ook een echo vond bij wie de diepste geheimen van dit raadselachtig leven najagen.’

* * *

De dichteres Alice Nahon bleef niet gevrijwaard van aanvallen. Mogen de wijsneuze literaten tornen aan het werk dezer klassieke klein-kunst, mogen zij smalen op

den eenvoud der onderwerpen! Schreef de geweldige taalkenner en criticus Querido niet dat met alle stof geniaal werk kan vervaardigd worden, als er maar de groote scheppingsziel doorheen gaat?

Urbain Van de Voorde brak bij de verschijning van 'Schaduw' nog een lans voor 'Vondelingskens' en 'Vooizekens' en schreef o.m.: 'Men kan zeer strijdlustig en ten slotte weinig ruiterslijk een stormaanval op deze versjes doen en ze in een handomdraai plat neerleggen, ze zijn er waarlijk niet mans genoeg om, zich met kans op succes te verdedigen. Maar: à vaincre sans péril on triomphe sans gloire' en ik zie eigenlijk ook niet goed in wat de Nederlandsche letteren bij een Don Quichotesquen aanval op deze poëzie, al was ze nog zoo sentimenteel, kunnen gebaat zijn. Zij geeft zich immers niet uit voor iets anders dan ze is; ze heeft geen speciale pretenties, ze beweert niet zooals zooveel andere verskunst, dat ze de poëzie is; ze vraagt enkel ook haar plaatsje onder de zon. En dit plaatsje kunnen we haar gemakkelijk gunnen. Want niet alleen is een afwijzende houding tegenover Alice Nahon's poëzie een al te goedkoope hooghartigheid, ze is wellicht bovendien nog grondig verkeerd, van het eigen overbiddelijk standpunt der eenig-zuivere poëzie uit. Want indien het waar is - ik zelf ben er nagenoeg van overtuigd - dat poëzie onafhankelijk is van de eigenlijke stof van het vers, van onderwerp, van gedachte, gevoel; indien ze is, wat Alice Nahon in haar nieuwen bundel zelf noteert: een

*'tenger en sterk mirakel
dat zich voltrekt boven een trosselke woorden,
boven een enkelen zin,
boven een luttel woord;'*

dan doet het feitelijk niets ter zake dat de inhoud van

Alice Nahon's poëzie niet vrij is van jonge-meisjes-sentimentaliteit. De vraag is dan weer alleen of de dichteres met haar middelen, welke die ook zijn, poëzie heeft opgetooverd. En ik geloof wel, dat het antwoord hier moet luiden: ja! Er is poëzie, zuivere poëzie in haar 'Vondelingskens' en in haar 'Zachte Vooizekens', er is poëzie, bekoring en fascinatie; niet om niet hebben haar verzekens duizenden bekoord, wijl haar toch niet het verwijt kan treffen dat ze de een of andere ideologie bezingt of mindere nobele lusten prikkelt; neen, haar versjes, door hun essentie, wortelen in den oergrond van alle poëzie; zijn, trots hun sentimentaliteit, op veel plaatsen poëzie geworden en dank zij hun eenvoud en ongeunsteldheid hebben ze tot duizenden gesproken. Ik geloof dat is heel het geheim van den weerklink dien Alice Nahon's verzen bij het groote publiek hebben verwekt.'

De belangstelling voor de poëzie van Alice Nahon blijft levendig in Vlaanderen, in Nederland en in Transvaal. Het is ook verheugend vast te stellen, dat vooral de jongere generatie de beminlijke en teergevoelige zangster in eere houdt.

Verskillende gedichten werden bovendien vertaald in het Fransch door Marie Gevers, in het Duitsch door E.W. Bronger, in het Hongaarsch door Prof. Karoly Szalay en, zoo pas, voltooide J.W. Kleywegt een vertaling van 'Op zachte Vooizekens' in het Engelsch.

* * *

De dichteres zelf had een zeer bescheiden meening over haar eigen werk. Het inleidend woord van een harer voordrachten behelst volgende eenvoudige verklaring: 'Ik kan U niet zeggen wat kunst is en wat dichtkunst is. Ik heb geen theorie, voel niets voor abstractie. Ik heb niet de minste neiging om leerend op

te treden, zelfs niet verklarend. Ik ben, mij dunkt, ongeschikt voor analyse, les en commentaar. Maar ik zou beter kunnen verhalen, kunnen zeggen hoe gedichten ontstaan en hoe de sferen van het gevoelsleven zijn, waarin zij iriseeren.’

In den geest dezer voordracht schreef zij verder: ‘Een gedicht ontstaat waar de spanning van een ontroering de woorden, die het zuiverste zijn naar bediedenis en klank in rythmen schaart en voortstuwt. Direct daarop wordt het voor mij een geestelijke dans. En hoe vreemd dat gewoonlijk deze dans niet begint in de omgeving van mijn schrijftafel, maar veeleer op de straat of tusschen de conversaties door of... terwijl ik voor de eene of andere vitrien van den Bon Marché sta, in bewondering voor de “semaine à 10 fr. fixe”. Daar zijn in zoo'n groot warenhuis spiegels en gepolijste oppervlakten genoeg om mij ervan te overtuigen, dat mijn voeten deftig op den grond blijven staan en dat ik geen aanstoot geef aan de juffrouw, die met mayonnaise-gerief dwars door mijn dans demonstreeren komt. Maar al blijf ik dan met mijn voeten op den grond, die ongeziene dans heeft invloed op mijn uiterlijk wezen.

Ik heb mijzelf erop betrap, daardoor eleganter te worden. Zelfs als ik op sandalen sta met een sportrokje.

Want, wàt is elegant zijn méér, dan z'n lichaam of z'n kleeren niet meer te voelen? Eruit te dansen! Wèg van de tastbare dingen met de duizend onvolkomenheden! Wèg uit het eenzame lichaam! Wèg uit het goedkoope kleed! Dansen, gansch alleen, maar niet meer eenzaam! Evenwichtig en toch naar alle kanten uit, zooals de kroon van een bloem. Zwierig en toch rechtop, gelijk de bloemstijl zelve, die altijd omhoog wijst!’

Wie denken en geschreven hebben dat Alice Nahon uitgezongen was, zijn totaal verkeerd. Gedurende haar

laatste levensjaar werkte zij weer aan nieuwe gedichten.

Het allerlaatste vers dat de dichteres geschreven heeft, is innig en zacht van toon. Het klinkt als een gebed en de aanhef ademt als het ware een neo-gothiek:

*Onder uw handen
die veilig' ogieve (blz. 63).*

* * *

In de vele dagen onzer gesprekken leerden wij hoe haar rijke, ongebreidelde fantasie Alice toeliet ook een sprookjesschrijfster van zeldzame waarde te worden. Zij zou minstens voor Vlaanderen geworden zijn, wat Sophie Reinheimer voor Duitsland is. Alice Nahon had het plan opgevat natuursprookjes te schrijven. Zoo van het margrietje dat naar de stad toog met een vlinder. Het trok een manteltje van grassprietjes aan en het stak de voetjes in eikeldopjes. Bij een bakker in de stad werd het aangenomen als winkeldochter. En al de mensen kwamen bij het margrietje broodjes en koeken koopen tot heel de winkel uitverkocht was. Maar het margrietje dacht aan den vlinder en het verliet den bakkerswinkel. Op een schoonen dag werd het aangehouden en in de gevangenis geworpen voor landlooperij. Doch de vlinder kwam het margrietje verlossen. En samen verlieten zij de leelijke stad om terug te keeren tot de vrije natuur. Aldus was nagenoeg het thema van Alice Nahon's eerste kindersprookje.

Merkwaardige kinderverzen zijn: 'Zoo zong de Bloem in de Vaas' (zie blz. 53) en 'Vivat een eigen huizeken' (zie blz. 52).

Werden haar beste gedichten lang overdacht, met brio kon Alice in gezelschap een impromptu op het papier zetten. Humor en ironie kenmerken steeds dit kunst en vliegwerk. Zoo, bij het verlaten van een kliniek

dichtte Alice voor den huisbewaarder Meneer Jules volgend stukje levenswijsheid:

*Voor dien goeden Meneer Jules,
Die woont in een vestibule,
Is daarom nog voor geen zier
Een vazaal of een portier.
Slechts die knecht geboren zijn
Drinken nooit des meesters wijn.
Maar, die filosoof als gij,
Ghuurt naar wat daar komt voorbij,
Meet met eigen onderscheid
's Levens relativiteit.
Die heeft zelf paleis en stoet
Diep in 't eigen rijk gemoed,
Die draagt ongezien de kroon
En zijn loge wordt een troon.*

Haar laatste levensjaar.

... bracht Alice Nahon door in het centrum van hare geboortestad. In het gezellig interieur van haar appartement, artistiek bemeubeld met antieke kasten, koffers en biezen stoelen, zette zij thee voor de vrienden. Uren kon zij opgeruimd met haar gasten keuvelen.

Alice was een klassiek meiske, met een fijn besneden profiel en een mooien blonden artiestenkop. Haar figuur deed onwillekeurig denken aan de Prima Vera van Boticelli. Wat lachte ze hartelijk om de legende, die haar schetst als een heilige, de oogen neergeslagen, de handen gevouwen en het hart verheven tot God.

‘Zelden wordt gedacht,’ wedervoer Alice, ‘dat ik een gewoon mensch ben, die soep kookt en haar bloeskens uitwascht om mij een half uur nadien in tenu te zetten, klaar om uit te gaan. Ik trek naar de Crié om

groenten. Winkel in den Innovation of bij Vaxelaire. Ik wandel langs de Vogelenmarkt en woon soms de veilingen bij op de Vrijdagmarkt. Achter den verkoop van een keukenkast zie ik altijd een oude moeder. Er zit iets tragisch in...'

Zij bezat wel de oogen, 'die lachen boven het leed'... Zij hield van fijne geestigheid en zelf wist zij een gezelschap hartelijk aan 't lachen te brengen.

In de stille eenzaamheid schiep zij zich werelden en teekende in verre oceanen de eilandjes van hare illusie. Het heimwee naar het verre vervulde soms haar hart en haar gepeinzen.

Alice hield bijzonder veel van bloemen. Afwisselend, en naar gelang het seizoen, sierden mimosa, anjers, kruidnagelen, tulpen, rozen haar woonkamer. Meidoorn en heidebloemkens vulden de groote Keulsche kruiken. Wandeltochtjes door de stad, zoowel als in den buiten monterden Alice op. Nimmer zette zij zich regelmatig aan de schrijftafel en gewoonlijk ontbrak het haar zelfs aan inkt. 'Hoe wilt ge nu dat ik al mijn correspondentie beantwoord!' lachte Alice dan. En, zooals het met de brieven ging, verliep het ook met de voordrachten. Het was de dichteres begrijpelijkerwijze niet altijd mogelijk gevolg te geven aan al de uitnodigingen om als spreekster op te treden.

In October 1932 hield zij haar laatste voordracht in de Nutszaal te Rotterdam, voor den Nederlandschen Boekverkoopersbond, waar mevrouw Tartaud-Klein haar gedichten voordroeg. Een bomvolle zaal bracht haar een hartelijk applaus en het Nederlandsch publiek huldigde de Vlaamsche dichteres met een mand bloemen en een tuil rozen.

In den herfst van 1932 werd Alice weer ziek. Toch koesterde zij nog de hoop in het Zuiden van Frankrijk genezing te vinden. Een laatste maal verbleef zij nog

gedurende een drietal weken bij een bevriende familie te Ekeren. Op het welbekende Fransche spreekwoord ‘Partir c'est mourir un peu’ dicht Alice rond dit tijdstip voor de vuist:

*Partir, c'est mourir un peu,
Mourir un peu c'est de la blague,
Il faut savoir mourir à fond,
Je vous salue. Alice Nahon.*

In Januari 1933 terug gekeerd in haar woning, werd de dichteres voor goed bedlegerig. Even scheen de vlam nog op te flakkeren en nutte ze smakelijk haar maaltijden. Doch de koorts teisterden haar zeer. De hartkloppingen werden heviger en zij verzwakte van dag tot dag, tot haar sterke levenswil niet langer weerstand kon bieden. Na een nacht van onzeglijk lijden ontsliep Alice Nahon, den 21n Mei 1933, rond het middaguur, na berecht te zijn geworden door Pater Stracke.

Dien droeven stervensdag waren de straten vol zonnegoud en muziek en zomersche beweging.

De jonge dichteres lag daar als een engel schoon en vreedzaam, in een lang wit kleed, een antiek zilveren kruisbeeld op de borst.

* * *

Alice Nahon, die de hooge roeping der dichterschap, door God begenadigd, volgde en met haar ontfermend woord warmte bracht van liefde en troost aan al degenen wier leven verstarde onder de felle slagen der realiteit, werd ons, even als Rodenbach, Perk en Van Ostaijen te vroeg door den dood ontrukkt. ‘God zei dat ze een liedeken moest maken’ en haar uitzonderlijk talent vermocht te putten aan de eeuwige bron van

Haar laatste woning.

wijsheid en van poëzie. Zij wilde het leven schooner en rijker hebben voor de schamele mizeriemenschen. Dat voelde ze reeds als kind, dat hield haar recht al die jaren van ziekte en martelie.

Het is een heldhaftig, rusteloos streven geweest en Vlaanderen is zijn glorieus kind veel verschuldigd.

Wij weten dat Alice Nahon het land had aan ivoren-toren-gedoe en aan de nis van heiligheid. Waar het haar eenigszins mogelijk was, ontvluchtte zij allen litterairen roem. Doch in de harten der duizenden en duizenden, die de kostbare bundeltjes lazen en erin blijven breviereren, is het monument van onverminderde vereering een feit.

De magnolia is uitgebloeid.
Het reine kersouwken glanst in de weide.
De lupienenkeersen branden goud.
Wij herdenken den stervensdag van Alice Nahon.

Renaat KORTEN.

*Zij wist de Poëzie
der schoone Kempenlanden*

Jeugdgedichten en nagelaten Verzen

Muziek op het bord.

I.

Op de draden van de telefoon
Zit een rij van musschen.
En van ieder muschke daar
Staat de naam ertusschen.
't Is 't geschrift van Soeur Cecile,
Die de musschen doen zingen wil.

Eéne musch zing niet meer mede,
Zij is gevallen naar beneden;
Zij is van den draad getrapt,
Daarom is zij uitgekrabt.
'Do' wil zeker zeggen dood...
Zij zal sterven in de goot...

Sterven in de goot van 't bord,
Bij het krijt en bij de vod.
Muschke lief, ge mocht nog leven,
Waart gij op den draad gebleven.
Maar misschien, ge kunt niet weten,
Heeft men U daaraf gesmeten.
Muschke lief, hoe droef voor U,
Muschke lief, ik denk aan U.

In den bril van Bertha Teughels.**II.**

In den bril van Bertha Teughels
Is er somtijds veel te zien.
't Is precies een speelgoedwinkel:
Aan twee kanten een vitrien.

'k Zag daar eens een vogel vliegen,
'k Zag de kap van Soeur Chantal,
'k Zag een venster met gordijnen,
Zoo met bloempotten en al.

En een kleine muizenlandkaart
En een stukske Gibraltar,
En een gieter voor de bloemen,
Te koop in den brilbazar.

In den bril van Bertha Teughels
Staat de wereld in het klein.
Onze klas zit vol klein menschkens
Van jujube en marsepein.

'k Zag daar ook Mijnheer Van Hout eens
Achter zijn pupiter. Pam!
't Was precies een kleine duivel,
Die van uit een kasken kwam.

In den bril van Bertha Teughels
Is het somtijds uitverkocht.
En, terwijl ik nieuw postuurkens
In Bertha hare oogen zocht,

Zag ik daar opeens m'n eigen,
Of daar in den winkel stond:
Mijn portret in een breloksken,
Met een zilveren kaderken rond.

Alfa-Laval.**III.**

De drij afroomers staan als menschen
In onze melkerij.
De eene steekt zijn arm omhoog
De andere lacht naar mij,
Met zijnen grooten blinkenden kop.
De andere is een kwade pop,
Die schreeuwt het heele huis bijeen,
Wanneer wij haar probeeren.
Wij spreken haar al niet meer aan,
En Soeur Germaine zegt: Laat haar staan!
Alfa-Laval, gij kwaad orgaan
Gij zult naar het kapittel gaan,
Gij moet manieren leeren.

Zuster Henriette.**IV.**

Zuster Henriette leest in het latijn,
Terwijl wij de melk ontleden.
Hoe schoon toch kan somwijlen zijn
Een boek met nonnekensgebeden.

Wat zijn die letters schoon gedaan,
Met krollen en met strikskens aan.
Aan elk gebed, in het begin,
Steekt overal een taksken in.

Ik loer heel rap, ik loer heel rap
Over Zuster Henriette haar kap.
Zij is daarom op mij niet boos,
Zij is zoo lief, zoo goed altoos.

Zij zegt alleen: Alice kindlief,
Ga nu maar gauw naar uw melkgerief.
Zuster Henriette, o zusterke lief,
Zuster Henriette zij heeft ons lief.

Zij doet het schoone boekske toe,
Dat blinkt van in heur zak te steken,
En buitenop daar staat Ave,
Een kruisken en een klein boekeken.

Het poorteken.**V.**

Och God, wat wordt dat poorteken klein
Daar in dien grooten muur, muur, muur,
De zotte wilde wijngaard,
Die groeit daar op den duur

Zoo heelemaal, heelemaal over,
Daar schiet niets meer van over
Wat zit dat poorteken daar alleen
Achter den wijngaard met zijn hart van steen.

Wanneer ik voor de landbouwles
Mijn arbeid heb verricht,
Dan kom ik soms de bladeren
Wat wegdoen van zijn gezicht.

Dan knik ik soms: Hela,
Dag poorteken! Tot straks!
Nu moet Alice naar boven
Gaan studeeren in de klas.

Maar als de vakantie gedaan is
Dan gaat de wijngaard dood;
Dan vallen al zijn bladeren,
Dan komt weer 't poorteken bloot.

Dan zie ik weer mijn vriendeke
Van op mijn bank in de klas.
O blauw, o schoon, fijn poorteke,
Dat mij zoo dierbaar was.

VI.

Aralia Japonica

Mynheer van Orshoven komt straks
 hij kent de schoone namen
 van de boomen in het rouwboek
 en de bloemen voor de ramen

hij geeft zijn les niet uit een boek
 hy leesteren daar zo gien naar
 hy geeft roode rozen
 of eenen jongen kerkbaar

Mynheer van Orshoven spreekt schoon
 hij draagt ook schoone kleeren

Aralia Japonica
 dat leert hy marcotieren

hy gaat met ons vry in den hof
 Of in de plezante Tserren
 dan kleet het soms ineens van 't lof
 dat hebben wy niet gien

En in mijn kerkboek, is it dan
 over de letters komen

Aralia Japonica

de namen van de boomen.

J. H. van Orshoven

Kerstliedje.**VII.**

In verre, poovre streken,
Daar stond een hutteke kleen,
Waarnaar de sterrekes keken,
Als wisten ze 't wonder beneen.
De herders in Bethlehems weiden,
Die hoorden een zalig gerucht,
Lijk zoete melodieën,
Gezongen door englenvlucht.

Zoekt 't Jezuskind!
Armen, Gods beminden;
Herders laat uw kudden eenzaam staan,
Om zijn huis te vinden.

Ze waren diep bewogen
En zochten lang in den nacht,
Waar sneeuwen vlinderkes vlogen
En strooiden sneeuw witte vacht.
Zoo vonden ze 't wichteke zoete,
In 't stalleke schamel en koud.
Waarom, waarom een kribbe,
Geen wiege van zilver en goud?

Eenvoudig kind,
Maak de menschen schoone,
Simpel als het stalleke ginder ver,
Opdat God er wone.

Maria lachte droomend,
Heur heerlijk kindeke toe,
Al wist ze zieleleed komend,
Al waren heur oogen zoo moe.
En wijl ze voor Jezuke neurde
Een liedekes hemelsch van toon,
Toen zag ze in kindekes oogen:
Golgotha, een kruis en een kroon.

Kerstmisnacht,
Kom ons hart vervromen,
Nacht van heilig leed en stil geluk,
Nacht van blanke droomen.

Zaadmaand.**VIII.**

Daar stond een late zonnebloem
Te sterven in de leste zon;
En niemand in de wereld,
Die haar nog helpen kon.

Een menschenhand gerimpeld
En door geen werk vergroefd,
Die sneed van 't mager halske
Dat beu-gebogen hoofd.

En op z'n smalle vingren
Woog het van zaden zwaar.
Ze hebben elkaar bekeken
En hij werd bang van haar.

En schouwend in zich zelve,
Voelend z'n groot verval:
'Zal ik zoo prachtig wezen,
Als God mij plukken zal?'

Blarenlied.**IX.**

Wij, dorre en doode blâren,
Wij komen stil gevloôn
En vlechten door uw haren
Een goud- en bronzen kroon.

Daar, waar wij ritselend vielen,
En strooiden herfst-gewaad,
Daar sterft iets in uw zielen...
Gij, die er over gaat.

Wij leggen in uw oogen
Traan van weemoedigheid;
'De Zomer was een logen';
Zoo zucht ge, wijl ge schreit.

Neen, stervling, in uw klagen
Treurt ge om ons dor geblaart';
Ge denkt aan zonnedagen,
Die gij vergeten waart.

Gij weent omdat wij zingen
Op droeven mijmertoon,
Van half-vergane dingen,
Te vroeg gestorven schoon.

Wij suizen 't in de hagen,
Wij fluistren 't vóór uw voet.
Wij komen ritselend klagen,
Dat alles sterven moet.

Weemoed.**X.**

Uit de bloemen en de boomen
 Stijgt een onbepaalde klacht
 's Avonds, als ik zit te droomen
 En gedwee m'n weemoed wacht.
 En uit alle de gewesten
 Rijst een zang van droefenis
 Omdat ginds in 't roode Westen
 't Zonnelicht aan 't sterven is...

'k Zit naar 't sparrebosch te staren,
 Waar die stralen stervend zijn;
 'k Wou zoo geern' wat glans vergaren
 Voor mijn droevig zielekijn.
 Maar ze daalt reeds in de boomen
 En heur stralen houdt ze bij.
 Z'heeft mijn blijheid meegenomen
 En wat weemoed liet ze mij.

Stil, o stille... 'k Voel ze komen
 Milde weemoedsmelodij,
 Zachte, wondre weeldestroomen
 Brengen mij gedichtjes bij.
 Stil, o stille, 'k hoor d'akkoorden
 Klagen door de schemering.
 'k Voel geen tranen, 'k weet geen woorden,
 'k Vind alleen herinnering.

Dank, o zon, dat gij mijn zangen,
Als g'in 't leven slapen gaat,
Voor dees grauwe gasthuisgangen
Mild en goed behouden laat.
Dank, o weemoed, dat gij droomen
Zendt door mijne droefenis,
Wijl dees donkere dagen komen
Wijl mijn zon gestorven is...

Ik dank U.**XI.**

Ik dank U voor het goed onthaal,
Dat was van weinig woorden,
Gelijk àl goede dingen zijn,
Die ooit ons hart bekoorden.

Ik dank U voor het avondmaal.
Der kindren klare wezen,
Het warme huis, de liefde, en
Wat nooit mijn deel mocht wezen,

Maar wat vandaag op d'ouden droom
En over dorre dagen,
Een warme sneeuw van bloesem vlaagt,
Lijk Mei op dorenhagen.

De Limburgsche meisjes.

XII.

Wij zijn van de streek waar de ziel nog verroert,
 Ons land is met klaver en boekweit gevloerd.
 We werken des morgens met tintelend oog,
 Ons hoofd en ons hart en ons mouwen omhoog!
 Maar... 's achternogens zijn wij princessen gelijk..
 Dan vliegen ons klompen en schorten van tijd!
 Zoo krijgen we op alles nen helderen kijk...
 Zoo zijn we rijk.

Zeg, hebt ge al ons forsige kerels zien gaan?
 De stekers der turf en de pikkers van 't graan.
 Ze zien ons op klompen de helft van den dag,
 Toch spaarden ze ons nimmer ne kus of ne lach
 Bij biezengeritsel en bijengebrom
 Daar kust ons tot bruidje 'n bruidegom!
 Dan bakken we koeken van boekweitblom!
 Hij 's willekom.

Wij weten vertelsels van 'moerlicht' en 'geest'
 Ten onzent zijn vroeger kabouters geweest...
 Die oude legenden van uren in 't rond,
 Ze hielden ons lied en ons leute gezond.
 En... loopen we tusschen 'mamzellekens' kaal..
 Ge kunt ons herkennen wel iedere maal:
 We dragen als teeken, wij allemaal:
 Ons Vlaamsche taal!

De wiedsterkens.**XIII.**

Onz' kerels hebben 't zaad gezaaid
 In Vlaamschen grond.
 Maar voor dat d'oogst zal afgemaaid,
 Zoo goudig blond,
 Behoeft een zorge zacht en sterk
 Van vrouwenhand,
 Die doet het eedle wiedsterswerk
 Op 't Vlaamsche land.
 Weet dat uw veld niet bloeiend wordt,
 Wanneer ge tegen 't werken mort.
 Een schoone ziel, een grove schort,
 Die wiedsters zijn er veel te kort
 In Vlaanderen.

Refrain:

Wordt wakker, wordt wakker,
 Voor Vlaandrens grooten akker!
 Vergeet toch niet wat uw naam bediedt,
 O, wiedsterkens! O, wiedsterkens!
 Als ge wiedsterkens heet,
 Is 't uw plicht dat ge wiedt.
 O, wiedsterkens, o, wiedsterkens
 Van het Vlaamsche veld.

In 't stil gedoe van iedren dag
 Wat niemand telt,
 Zelfs in uw leed en in uw lach,
 Daar vindt ge een veld.
 Daar kunt ge wieden 't vreemde kruid
 In spraak en lied,
 Maar rukt het met den wortel uit
 Of 't kruid herschiet.
 En in uw vrouwelik gemoed
 Zal komen lijk een zeegeving zoet
 Het weten schoon, het weten goed,
 Dat gij voor Vlaandren ook iets doet,
 Voor Vlaanderen.

**Vivat een eigen huizeken.
XIV.**

Vivat een eigen huizeken!
Vivat voor jonk en oud!
Vivat een eigen huizeken,
Al is het maar van hout.

En vinden wij, in 't vreemde huis
Wel alles naar den zin,
Vivat een eigen huizeken,
Daar wordt men koning in.

Koning van àl de huizen,
Doe Gij uw handen bei
Op 't huis van Pa en Make,
Van Trezeken en van mij.

Zegen ook 't kaarten huizeken,
Dat wij met kinderhand
Thuis op de tafel bouwden
Of buiten in het zand.

Maar, boven alles, zegen,
Wéér daaruit smet en smart,
Het fijne bloemenhuizeken
Van ons rein kinderhart!

XV.

Zoo zong de bloem in de vaas.
 Ik ben een bloem van 't veld
 Wie droeg mij mee ter stede
 Waar 'k noot of nooit meer hidden sal
 Lijk ginder in 't rustig dal
 Mijn simpele bloemgebeder.

Ik ste hier in dees mooie vaas
 Zoo triestig te verwelken
 Zij hebt mijn herte zeer gedaan
 Och menschen, zult gij nooit verstaan
 De taal van bloemenkelken

Ik ben een bloem van 't veld
 Door mij geen tuinc, geen snoeien
 Geen fadchtige vases die mij ontknelt
 Maar laat mij ginder, in 't ruig veld
 Bij d'andere vloten bloeien

En ben ik uitgebloeid
 God, laat mij dieier verlossen
 En luister naar mijn leste sang
 Ik ben zoo bang, ik ben zoo bang
 Te sterven bij de menschen. Ikce Nahon

**Aan Tante Mieke zaliger gedachtenis.
XVI.**

Een bonte bloemfontein over ons kinderjaren
is zij geweest;
Geheime kluis van troost voor al die ouder waren
naar hart en geest.

In kinderen en in bloemen zag zij Gods genade,
die waren d'eenige weelde
van heur dagen hier beneê.
Zij sprak van ieder 't goed, van geen het kwade.
Dat miek heur woning mild in wel en wee.

Zij wist de poëzie der schoone Kempenlanden,
die stond in heuren hof als rijkbeladen boom.
Zij heeft zich uitgedeeld met brave, gulle handen,
vrij van schijnheiligheid
en van intentie vroom.

Toch is zij zelf een eenzaam hart gebleven
en niemand wist heur droefenis of droom.
Heer, geef dat zij na dit verborgen leven
U als vertrouweling
voor eeuwig tegenkoom.

Misdeelden.**XVII.**

Ze zeggen nog wat,
 Ze zeggen nog wat,
 Ik heb zoo vaak aan mijn hart gehad
 Als trage brand, die noô verging,
 Het hoofd van een mensch, dat te sterven hing.
 Uit de smeulende asch van z'n brekend oog
 Sloeg er bijwijlen een vlam omhoog,
 'n Vlam als een vraag.
 Want ze vragen nog wat,
 Ze vragen:
 Wie heeft er mij lief gehad?

En voor ze 't vernemen,
 Geen een, geen een,
 Liggen ze schoon op arduinen steen,
 Waar ze lijken gestorven door zachtheid van zoen
 En geen antwoord de ziele meer zeer kan doen.

... ..
 Genieters, ontwaakt uit uw leven van dons;
 Die oogen, die handen ze roepen naar ons,
 Als een vuurroode vloek
 Door de weelderige stad;
 Ze vloeken:
 Wie heeft er ons lief gehad?

Toen doofde voor immer die vragende vlam,
 Omdat er van nergens antwoord kwam.
 Maar de handen van stumperds, verdroogd en vergeeld,
 Die handen door niemand, gezoend of gestreeld,
 Ze reiken, ze rekken, ze zoeken nog wat:
 Ze zoeken, wie heeft er ons liefgehad.

**Ik heb u vaak vermoed.
XVIII.**

Ik heb U vaak vermoed
wanneer ik aan mijn venster
in laten avond nog te droomen zat,
't was altijd of er ginder bij de menschen,
een verre lieve ziel
stil met me mede bad.

Ik heb U vaak verwacht,
als in mijn ziele-tuinen,
de looze woekerplant van doornentwijfel rees.
't Was altijd of de hand van een die diep geloofde
mij sprakeloos, ginder hoog
den sterrenhemel wees.

Ik heb U vaak gezocht
in radeloze nachten,
toen niemand op mijn hoofd
zijn trouwe handen lei.
Toch kwam bij schemering
een stem als uit den hemel,
die me voor 't slapengaan
'Goenacht m'n kindje' zei.

Ik heb U vaak gemist
wanneer de bloemen stierven
en zoo de broosheid van mijn eigen leven ried.
Toch is 't of één van ver
met mij heeft meegezongen

de bangste strofe
van mijn stervenslied.

Waart gij die lieve stem,
waart gij die trouwe handen,
waart gij die verre hoop
 die glom daar onbewust;
en voor mijn ziel in storm,
- die boot die niet kon landen -
was goedheid van uw hart
mijn lichtje langs de kust?

Ik heb U vaak gezocht
en nu 'k U heb gevonden
is 't avond in mijn ziel
 en 'k ben zoo moe, zoo moe -
En is mijn moeë ziel aan harden strijd gebonden,
toch kom ik als een kind
naar 't kleine lichtje toe.

Ik heb geen kracht genoeg
voor blijde, lieve klanken,
maar aan den Lieven Heer,
 die alle armoe sust,
vraag ik een simpel hart,
 om u te mogen danken,
gij die me brengen wilt
 ter lang gedroomde rust.

De waarde der goedheid.
XIX.

De Goedheid is een Engel Gods,
 die mij dreef van de steile rots,
 van bitteren nood en droeven trots
 terug naar de valleien,
 waar gers en madelieven staan,
 waar d'oogen zacht en zachter gaan
 tot ze bedauwd van tranen staan
 en opnieuw kunnen schreien.

Te schreien in dit Mei-schoon uur
 En toch van vreugde aangedaan,
 verlicht en met geloken hart
 terug naar milder land te gaan.

De Goedheid is een Engel Gods,
 die kwam met U,
 zoende mij plots
 en àl mijn duizend nooden.

... ..
 Hoe vreemd staat nu de tijd om mij
 Ik roep... de engel is voorbij
 Hij is mèt U
 gevloten.

Magnolia.**XX.**

Dit is de tak met de bloem alleen
de andre boomen gaan al moe
en zwaar van loof naar de aarde toe.

Dit is de tak die ten hemel biedt
In zuivre kelken van albast
den witten wijn uit de donkere bast
zóó teerheid die uit droefnis wast.

Hoe zal ik noobler gedenken U
hoog-teere ziel sterk maar sereen
dan bij deze mystieke brank
de tak met de bloem alleen.

Dat is de devote magnolia
voorzichtig in uw handen geleid
van koninklijke tulpeboom
de prinselijke teederheid.

**Voor u.
XXI.**

Door wisselend lot van grillig leven
Vriendschap wees gij ons sterk behoud
Mij die dit boekskén heb gegeven
En hij die 't in zijn handen houdt.

Gij vraagt geen groote wonderheden,
In U verliest zich nooit de geest;
't Hart dat ontbeerd heeft en gestreden,
Dat viert U boven alle feest.

O vriendschap, saam te mogen wandlen,
Hoelang, naar waar, waarom, hoever?
Niet vragen meer, glimlachen naar elkanderen,
En plots tezamen zien de ster,

Die stil blijft staan en groeit en goud wordt,
Voor die geloofden dag en nacht.
O Vriendschap! saam naar huis toe dragen
Goudgele krizanteem die door den Winter lacht.

**Ik dank u voor drij rozen.
XXII.**

Ik dank U voor drij rozen
uit lieve hand gekregen
drij rozen en... de tijd stond stil
van prinselijke pooze
rond mij voorzichtig voor mijn leed
toen toog hij weer
gebarenbreed
ik stak de rozen aan mijn kleed.

En deed den wintermantel toe
hij was te zwaar gekozen
voor deze teedere levens en
de kroon viel van de rozen

Toen ik den mantel opensloeg
zie hoe mijn vreugd nog enkel droeg
drij naakte harten goor en geel
maar hoog en op een trotschen steel
lijk op den fieren stengel van
mijn hals d'ellende schoon zijn kan.

Zij groeten U nog vóór zij gaan
in de lâ der souvenirs
met den verrijkten glimlach van
die nimmer 't zoomren vieren.

Zij groeten U, die herten drij
en dat van mij, en dat van mij
verinnigd door gebroken gloor
die roos die vroeg heur kroon verloor
onder grof leed de logge pij
dien mantel veel te zwaar voor mij.

XXIII.

Het halsnoer

Ach keere de rijkheid
 klatergouden geschenkt
 dat de liefde mij geeft als hij gaat
 ach keere.
 dat droef siwaes

Hij hangt het mij zwaart
 over it strenge kled, en - it lach
 met den hach die de monsteking slijt -
 neem Gif mij dat strassoy. lant
 van den fieren droon van den hals
 ach keere de rijkheid
 zo vatoch

Want hij tilt mij zingens onhooy
 hij noemt mij in zondige fee
 it povera kint in zijn draent
 en hij zegt dat it schoon kan ernee

En de tranen komen opeens
 vanuit mijn vogen omneer
 over zijn schallend hooft.
 Ach hert dat in liefde gelooft
 Ach keere
 de rijkheid
 zo keere.

Alice Nahon

**Onder uw handen.
XXIV.**

Onder uw handen
die veilig' ogieve
word ik weer de stille
de zachte
de lieve
die vredig d'oogen kan laten varen
over den herfst en de verloren jaren.

Onder uw handen
mij binnen halen
in de kleine portiek van de zeer hoofsche zalen
waar ik hoor zingen
dat vèr-ijle lied
als ge mijn naam zegt
of zacht naar mij ziet.

Onder uw handen
den droom herwinnen
glimlachen en goed zijn
herboren naar binnen
nat schreien uw polsen van gesmolten trots
en wonen en gaan slapen in
die schoone ogieve Gods.